

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

A photograph of a man with a beard, wearing a blue long-sleeved shirt, sitting in the driver's seat of a tractor. He is looking towards the camera with a slight smile. The tractor is green and blue, and the background shows a bright, sunny outdoor setting.

Omschakelen naar biologische productie,

**Omschakelen naar biologische
akkerbouw en grovegroenteteelt**

Inleiding

De omschakeling van een landbouwbedrijf van gangbare productie naar biologische productie vraagt een duidelijke koerswijziging van zowel het bedrijf als de bedrijfsleider. Biologische akkerbouw en grovegroenteteelt zijn in Vlaanderen nog beperkt in omvang. In onze buurlanden en in Wallonië is zien we steeds meer bioteelten, die inspelen op een toenemende marktvraag. Beide gaan vaak samen: akkerbouwgewassen zoals granen en aardappelen worden afgewisseld met grove groenten voor de industrie (diepvries of conserven) of voor de versmarkt. Van doorslaggevend belang is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes van de biologische landbouw die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die op en rond je bedrijf uitgewerkt moeten worden voor een succesvolle omschakeling.

Teelttechniek

Bemesting

Organische mest en compost vormen de basis van de bemesting. Ze bevorderen de opbouw van een gezonde voeding- en humusrijke akker, met een gevarieerd bodemleven. Een vlinderbloemige teelt zoals grasklaver in de rotatie bouwt stikstof en organische stof op. De controleorganisaties vragen van de biologische telers jaarlijks een bemestingsplan. Je mag alleen biologische mest of meststoffen gebruiken die vermeld worden in bijlage 2 van de uitvoeringsverordening 2021/1165. Er zijn diverse organische korrelmeststoffen in de

Een vlinderbloemige teelt zoals grasklaver in de rotatie bouwt stikstof en organische stof op.

handel die je kunt gebruiken als bijbemesting. Het toepassen van bladbespuitingen met sporenelementen is uitsluitend toegestaan na aangetoond gebrek (bladanalyses) en toestemming van de controleorganisatie. Groencompost en biologische champost zijn interessante bodemverbeterende materialen.

Onkruidbeheer

De onkruidbestrijding gebeurt mechanisch of thermisch, zonder herbiciden. Dat vraagt een goede planning en je zal dat het best al in een vroeg stadium aanpakken. De onkruidbestrijding moet afgestemd zijn op jouw teelten en jouw bedrijfsomstandigheden.

Je hebt meerdere machines nodig: een wiedege, een schoffelbalk met verscheidene elementen, een aanaardploeg, cultivator, brander ... Deze machines stellen je in staat om het manueel schoffelen of wieden van onkruid tot een minimum te beperken. Door de snel evoluerende technieken, denk maar aan de inzet van rtk-gps en diverse sensoren en camera's, zijn de resultaten van mechanische onkruidbestrijding de laatste jaren enorm vooruitgegaan. Voor deze technieken heb je dure machines nodig, waarvan je de aankoop moet kunnen afschrijven op voldoende areaal, maar ze zijn cruciaal in de professionalisering van de biologische akkerbouw. Wanneer handwieden toch aan de orde is, kan een (zelfrijdend) wiedebed interessant zijn. Jaarlijks worden er in binnen- en buitenland beurzen georganiseerd die specifiek focussen op de mechanisatie voor de biologische productie. Het loont zeker de moeite om er eens een kijkje te nemen. Een belangrijke troef in de onkruidbestrijding is een ruime vruchtwisseling: hoe ruimer, hoe minder kans dat de onkruidvegetatie zich kan aanpassen aan één teelt. Daarnaast is het een goed idee om af te wisselen tussen zomer- en wintergewassen, granen en rooivruchten. Ook het inpassen van tijdelijk grasland zal een positief effect hebben. Bij de omschakeling naar de biologische teelt verhoogt de arbeidsbehoefte, voornamelijk door een arbeidsintensievere onkruidbeheersing. Arbeidskrachten zijn duur en goed personeel is soms moeilijk te vinden. Investeren in arbeidsbesparende machines is dus cruciaal, maar ook een goede werkorganisatie en werkplanning zijn belangrijk.

Plant- en zaaigoed

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van biologische landbouw. Indien je aan de hand van de databank <http://www.organicxseeds.be> kunt aantonen dat dit teeltmateriaal niet verkrijgbaar is in biologische kwaliteit, kan je

**Omschakelen
naar biologische
akkerbouw en
grovegroenteteelt**

hiervoor ontheffing krijgen bij je controle instantie.

Gewasbescherming

In de biologische teelt ligt de nadruk op het voorkomen en beheersen van ziekten en plagen. Als planten kunnen groeien in goede omstandigheden, zijn ze minder vatbaar voor ziekten en plagen. Een vlotte groei steunt dus op een goede toestand en vruchtbaarheid van de bodem. Daarnaast vermindert een teeltrotatie die ruim genoeg is de kans op bodemgebonden ziekten. Ziekten en plagen kan je ook voorkomen via andere teeltmaatregelen, zoals rassenkeuze, plantafstand, zaaitijdstip of afdekkingsmaterialen (netten). Meerdere veredelaars zetten zich in om ziekeresistente rassen op de markt te brengen, zoals we die vandaag al kennen bij de plaagtolerante of -resistente aardappelrassen. Onder bepaalde omstandigheden mag je sommige biologische bestrijdingsmiddelen inzetten voor plagen en ziekten die je niet onder controle kunt houden. Wees wel voorzichtig met de manier waarop je deze middelen inzet, want ze zijn niet allemaal even selectief en kunnen dus schade berokkenen aan de nuttige insecten op je percelen.

Omschakeling

Vooraleer je een plantaardig product als biologisch mag verkopen, moeten de percelen helemaal omgeschakeld zijn. De omschakelingsperiode voor akkers met eenjarige gewassen duurt twee jaar. Omdat je niet meteen alle percelen hoeft aan te melden, kan de omschakeling van je bedrijf gefaseerd verlopen, over enkele jaren gespreid. Opgelet: het is niet toegestaan om hetzelfde gewas biologische én als gangbare teelt op je bedrijf te hebben (zogenaamde parallelle productie is verboden). De gewassen die je biologisch en gangbaar teelt, moeten ook visueel gemakkelijk van elkaar te onderscheiden zijn (oogst). Je kan dus bijvoorbeeld geen biologische en gangbare tarwe telen op hetzelfde bedrijf. Wie nog een dierlijke tak op zijn bedrijf heeft, is niet verplicht om die om te schakelen naar de biologische productie, al kan dat natuurlijk wel enkele voordelen hebben.

De omschakelingsperiode gaat in zodra je je bedrijf aan het controlesysteem hebt onderworpen, m.a.w. een contract met een controleorgaan hebt ondertekend, en je je toekomstige bio-activiteit hebt gemeld aan het Departement Landbouw en Visserij ('kennisgeving' via het e-loket). Wanneer je nog niet geïdentificeerd bent als landbouwer bij het Departement Landbouw en Visserij, dien je dit alsnog te doen door een landbouwnummer aan te vragen. De omschakelingspe-

De onkruidbestrijding gebeurt zonder herbiciden, dus thermisch of mechanisch met wiedege of schoffel.

riode gaat ten vroegste in eenmaal je melding krijgt dat je dossier van kennisgeving aanvaard is door de overheid. Het is belangrijk om die datum heel bewust te kiezen. Een product kan immers pas als biologisch verkocht worden als het gezaaid of geplant werd na de omschakelingsperiode. Je moet dus minstens twee jaar vooruitkijken: wat wens je dan op dat perceel te telen voor de biomarkt? Wil je bijvoorbeeld in jaar X+2 in april een biologisch gewas inzaaien, om later in het jaar te oogsten en als bio te verkopen, dan moet je in jaar X in maart de omschakeling aangevraagd hebben.

Wees je ervan bewust dat producten in het eerste en tweede jaar van de omschakeling weinig of geen meerwaarde hebben t.o.v. een gangbaar product, zeker indien je verkoopt via de lange keten. Het heeft dus meestal geen zin om arbeidsintensieve gewassen te telen in de omschakelingsperiode. Kies veeleer voor maaigewassen (gras-klaver) of voedergewassen (granen). Wie de producten afzet via de korte keten kan doorgaans wel nog een goede prijs krijgen voor het omschakelingsproduct.

Veel bedrijven kiezen ervoor om de omschakeling van hun bedrijf gefaseerd te laten verlopen. Zo kunnen ze op de percelen die ze nog niet omschakelen gewassen telen die veel opbrengen op de gangbare markt. Na twee jaar kunnen ze dan op het omgeschakelde perceel een biogewas telen dat goed opbrengt en kan een ander perceel in omschakeling gaan.

**Omschakelen
naar biologische
akkerbouw en
grovegroenteteelt**

Afzet

Voor je de omschakeling naar de biologische teelt aanvat, is het uiteraard zeer belangrijk om goed te weten wie jouw biologische producten zal afnemen en, indien mogelijk, onder welke condities. De marktvraag is niet voor alle gewassen even groot en bovendien zijn de eisen van de afnemers soms zeer specifiek. Informeer je dus goed vooraf. Granen vinden hun weg enerzijds naar de veevoeding en anderzijds naar bakkerijen en brouwerijen. De marktprijzen zijn behoorlijk en stabiel. Aardappelen worden geteeld voor de versmarkt en de diepvriesindustrie. In Vlaanderen zijn meerdere afnemers actief die hiervoor contracten aanbieden. In afspraak met een veehouder kan je in de rotatie ook ruwvoerders opnemen, zoals gras-klover, mengteelten (granen met vlinderbloemigen), kuilmaïs, voederbieten of luzerne. Wie zich daarnaast toelegt op de iets intensievere gewassen die goed opbrengen, zoals grove groenten of kruiden, heeft afzetkansen bij de diepvries- en conservenindustrie, die binnen afgebakende regio's continu op zoek is naar telers die willen omschakelen naar de biologische productie. Je kunt in de rotatie eveneens enkele gewassen telen voor de

Omschakelen
naar biologische
akkerbouw en
grovegroenteteelt

In de biologische teelt probeert men ziekten en plagen te voorkomen door aangepaste teeltmaatregelen.

versmarkt, die je afzet via je eigen kanalen, een retailer, een handelaar of de veiling. Voor sommige teelten kan het interessant zijn om te investeren in eigen bewaarcellen.

Onderzoekscentra

Het CCBT, het Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op zijn website kan je als boer gemakkelijk informatie vinden over de nieuwste technieken en de resultaten van proeven gericht op biolandbouw. Het CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op www.ccbt.be

Hieronder vind je een overzicht van de Vlaamse proefcentra relevant voor deze sector:

- Inagro - Afdeling Biologische Productie
Praktijkgericht onderzoek voor de biologische akkerbouw, groenteteelt in de openlucht en voederteelten
www.inagro.be
- PSKW - Proefstation voor de groenteteelt
Onderzoek naar openlucht (bio) groenteteelt
www.proefstation.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.

Sander Van Haver

G 0470 26 66 60
sander.van.haver@biozoektboer.be

Bart Thoelen

G 0474 49 61 36
bart.thoelen@biozoektboer.be

Ignace Deroo

G 0478 42 46 35
ignace.deroo@boerenbond.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.

Paul Verbeke

T 03 286 92 68
paul.verbeke@bioforum.be

bio ZOEKT
BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT
KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid